

Riešenie krízových situácií v talianskom bankovom sektore

Peter Pénzeš, Daniel Ďuriač
Národná banka Slovenska

Taliansky bankový sektor je už dlhodobo zaťažený nadmerným množstvom problémových úverov.¹ Tento stav viedol k zlyhaniu viacerých domácich finančných inštitúcií v posledných rokoch. Situácia v Taliansku je ostro sledovaná najmä z dôvodu, že je príležitosťou na praktickú aplikáciu nového celoeurópskeho právneho rámca riešenia krízových situácií, ktorého cieľom je preniesť náklady zlyhania banky z verejných financií na investorov. Príspevok približuje kontext, dôvody a spôsoby riešenia krízových situácií podľa nového rámca, ako aj podľa pravidiel štátnej pomoci, uvádza aktuálne iniciatívy na odstránenie príčin zlyhania bánk a na úpravu režimu štátnej pomoci.

ZDROJ PROBLÉMOV V TALIANSKOM BANKOVOM SEKTORE

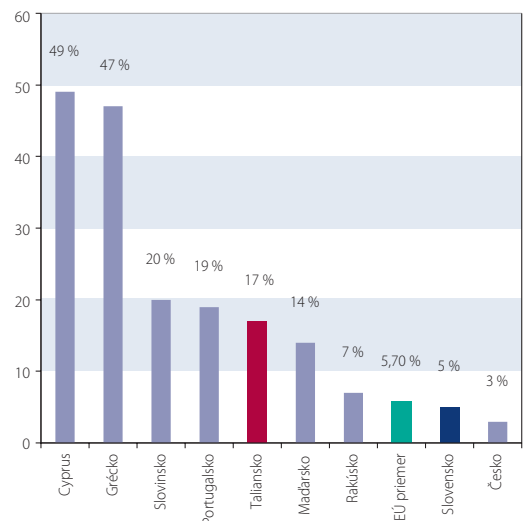
Objem problémových úverov v talianskom bankovom sektore sa od vypuknutia finančnej krízy strojnásobil a ku koncu roka 2015 dosiahol úroveň 360 mld. €, čo predstavuje až 18-percentný podiel na celkových úveroch (NPL ratio).

Áké sú príčiny zásadného nárastu problémových úverov v Taliansku? Dlhá ekonomická recesia viedla k poklesu cien nehnuteľností, zvýšeniu nezamestnanosti a k výraznému zvýšeniu úpadkov vo firemnom sektore. Práve úvery firmám tvoria až tri štvrtiny problémových úverov. Väčšina problémových úverov bola poskytnutá malým a stredným podnikom, ktoré sú značne heterogénne, čo ešte viac sťažuje ich správne ohodnotenie a následný predaj.

Taliansku sa nedarí znižovať objem problémových úverov, k čomu prispeli aj daňové a účtovné predpisy, ktoré len v posledných rokoch začali motivovať k skoršiemu odpisu nesplácaných pohľadávok. Rýchlejšiemu zbavovaniu sa problémových úverov bráni aj nedostatočne fungujúci sekundárny trh, ktorý vedie k výraznému zníženiu ceny pri odplatnom postúpení týchto pohľadávok. Ďalším dôležitým faktorom, ktorý bráni poklesu problémových úverov, je nižšia úroveň kapitálu v talianskych bankách, čo súvisí so slabšou ziskovosťou v posledných rokoch. Značným problémom je aj pomalé a neefektívne insolvenčné konanie, ktoré v priemere trvá viac ako 8 rokov, pričom miera uspokojenia zabezpečených veriteľov je 29 % a nezabezpečených veriteľov len 6 %. V posledných rokoch však Taliansko pristúpilo k viacerým reformám insolvenčného práva, ktoré by mali viesť k lepším výsledkom v budúcnosti.²

Problémové úvery v talianskom bankovom sektore predstavovali v roku 2015 až jednu tretinu všetkých problémových úverov v eurozóne. Vývoj v Taliansku má tak na rozdiel od menších štátov, ktoré majú taktiež vysoký podiel problémových úverov (Cyprus, Grécko, Slovinsko, Portugalsko), zásadný vplyv na celkovú ekonomickú situáciu v eurozóne.

Graf 1 Podiel problémových úverov na celkových úveroch (NPL ratio) – vybrané štáty

Zdroj: EBA.³

REZOLUČNÉ KONANIE V ŠTYROCH MALÝCH BANKÁCH

Dňa 16. novembra 2015, jedenásť mesiacov po stanovenom termíne, transponovalo Taliansko smernicu BRRD,⁴ ktorá zaviedla nový systém riešenia krízových situácií. Necelý týždeň po tom, 22. novembra 2015, rozhodla Banca d'Italia – talianska centrálna banka, ktorá je zároveň talianskym rezolučným orgánom – o začatí rezolučného konania v štyroch bankách: Banca delle Marche, Banca dell'Etruria e del Lazio, Cassa di Risparmio di Chieti a Cassa di Risparmio di Ferrara. Tieto štyri banky mali z hľadiska vkladov podiel na trhu dokopy vo výške necelého 1 %. Podľa posledných zverejnených údajov pred tým, než sa dostali do špeciálnej správy,⁵ v ktorej boli až do začatia rezolučného konania, mala Banca delle Marche aktíva vo výške 22,7 mld. €, Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio aktíva vo výške 12,3 mld. €, Cassa di Risparmio di Ferrara vo výške 6,9 mld. € a Cassa

- 1 Problémový úver (non-performing loan – NPL), niekedy prekladaný aj ako nespĺcovaný, zlyhaný, v minulosti aj klasifikovaný úver nemá jednotnú definíciu. Najčastejšie sa vychádza z definície, že ide o úver, pri ktorom dlžník dohodnuté splátky neplatí dlhšie ako 90 dní.
- 2 Garrido, José and Weber, Anke and Kopp, Emanuel A. Cleaning-Up Bank Balance Sheets: Economic, Legal, and Supervisory Measures for Italy. IMF Working Paper No. 16/135, júl 2016. Dostupné na <https://ssrn.com/abstract=2882570>
- 3 EBA Report on the dynamics and drivers of non-performing exposures in the EU banking sector. 22.7.2016. Dostupné na <https://www.eba.europa.eu/document-s/10180/1360107/EBA+Report+on+NPLs.pdf>
- 4 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa mení smernica Rady 82/891/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EÚ, 2012/30/EÚ a 2013/36/EÚ a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010 a (EÚ) č. 648/2012 (Ú. v. EÚ L 173, 12.6.2014).
- 5 Špeciálna správa (amministrazione straordinaria) je špecifický inštitút v talianskom práve, ktorý môže uvaliť minister financií a hospodárstva na návrh Banca d'Italia na banku v prípade závažného poklesu kapitálu a/alebo v prípade závažných porušení právnych predpisov. Špeciálna správa je vždy zavedená na vymedzené obdobie a môže sa skončiť: a) reorganizáciou banky a jej návratom k riadnemu fungovaniu, b) zlúčením s inou bankou alebo c) konkurzom.

di Risparmio della Provincia di Chieti vo výške 4,7 mld. €. ⁶ Napriek nízkemu trhovému podielu prešli tieto banky testom verejného záujmu, keďže podľa Banca d'Italia plnili významné úlohy pre regióny, v ktorých pôsobili. Dá sa predpokladať, že jedným z hlavných dôvodov pre okamžité využitie rezolučného konania bola aj snaha vyhnúť sa použitiu nástroja bail-in (kapitalizácia), ktorý bol v súlade s článkom 130 ods. 1 smernice BRRD účinný až od 1. januára 2016. V prípade použitia nástroja bail-in by mohol byť v zmysle článku 44 ods. 5 smernice BRRD poskytnutý príspevok z prostriedkov rezolučného fondu až po tom, čo sa akcionári a veritelia podieľali na strate minimálne vo výške 8 % celkových pasív vrátane vlastných zdrojov, čo by zasiahlo širokú skupinu veriteľov danej banky. Ďalším dôvodom mohla byť aj snaha vyhnúť sa zapojeniu Jednotnej rezolučnej rady (SRB), ktorá od 1. januára 2016 schvaľuje použitie prostriedkov z Jednotného rezolučného fondu (SRF). V dôsledku využitia všetkých prostriedkov vo Fondo nazionale di risoluzione (ďalej len „taliansky rezolučný fond“) Taliansko neodviedlo finančné prostriedky za rok 2015 do SRF.⁷

Banca d'Italia najskôr pristúpila k odpísaniu akcií a podriadeného dlhu a následne využila dva nástroje: preklenovaciu inštitúciu (*bridge institution*) a oddelenie aktív (*asset separation*). Banca d'Italia zriadila štyri preklenovacie inštitúcie (banky), pre každú banku jednu. Pôvodný názov bánk zostal zachovaný s tým, že pred meno banky bolo doplnené slovo „Nuova“ (nová). Do týchto preklenovacích bánk bola prevedená dobrá časť súvahy každej z bánk. Taliansky rezolučný fond následne doplnil kapitál v týchto bankách, tak aby dosiahli kapitálovú primeranosť vo výške 9 % rizikovo vážených aktív, čo predstavovalo príspevok vo výške 1,8 mld. €. Zlá časť súvahy (okrem podriadeného dlhu, ktorý už bol odpísaný) bola presunutá na novozriadeného správcu aktív (*asset management vehicle*). Minimálny kapitál na jeho fungovanie vo výške 140 mil. € poskytol opäť taliansky rezolučný fond. Okrem týchto výdavkov bolo z talianskeho rezolučného fondu použitých 1,7 mld. € na pokrytie strát pôvodných bánk. Tieto pôvodné banky, ktoré zostali „prázdne“, boli následne zlikvidované.⁸ Dokopy vynaložil taliansky rezolučný fond v tejto časti rezolučného konania 3,6 mld. €, ktoré získal kombináciou riadneho a mimoriadneho príspevku od bánk, ako aj z úverov od skupiny bánk (Intesa SanPaolo, Unicredit a UBI, neskôr sa pridali aj ďalšie banky).⁹ Predmetné rezolučné konanie, v rámci ktorého došlo k využitiu preklenovacej inštitúcie, a opatrenia oddelenia aktív spolu s použitím prostriedkov z talianskeho rezolučného fondu vyžadovali súhlas zo strany Európskej komisie v súvislosti s poskytnutím štátnej pomoci. Komisia schválila tieto rezolučné plány, keďže boli naplnené nevyhnutné podmienky, ako napríklad tá, že sa akcionári a podriadení veritelia podieľali na stratách.¹⁰

Napriek tomu, že vďaka rezolúcii veľká časť veriteľov neutrpela straty, vyvolalo odpísanie podriadeného dlhu značnú nevôľu vo verejnosti. Až

10 500 veriteľov zaznamenalo straty. Na celkovom objeme podriadeného dlhu vo výške 768 mil. € mali retailoví – neprofesionálni investori podiel najmenej 340 mil. €. Investori boli v čase nákupu týchto cenných papierov motivovaní vyšším výnosom oproti vkladovým produktom banky a veľká časť z nich si dostatočne neuvedomovala riziko spojené s predmetnými cennými papiermi. Situáciu podčiarkla samovražda dôchodcu, ktorý prišiel o viac ako 110 000 €. ¹¹ Taliansko preto pristúpilo ku kompenzácii retailových investorov, ktorí držali podriadený dlh v týchto štyroch bankách. Podmienkou bol nákup dlhopisov pred 12. júnom 2014,¹² ročný príjem za rok 2014 menej ako 35 000 € a aktíva v maximálnej výške 100 000 €. Po splnení týchto podmienok boli títo podriadení veritelia kompenzovaní vo výške 80 %.¹³

Tri preklenovacie inštitúcie (Nuova Banca delle Marche, Nuova Banca dell'Etruria e del Lazio a Nuova Cassa di Risparmio di Chieti) boli v roku 2017 predané za symbolickú cenu 1 € banke UBI. Ešte pred predajom boli použité prostriedky z talianskeho rezolučného fondu na dodatočnú rekapitalizáciu vo výške 713 mil. €. Okrem toho došlo k ďalšiemu presunu problémových úverov vo výške 2,2 mld. € do súkromného fondu Atlante¹⁴ vytvoreného ostatnými bankami a do špecializovanej súkromnej banky Credito Fondiario, ako aj k poskytnutiu viacerých záruk kupujúcemu.¹⁵ Za podobných podmienok došlo aj k predaju poslednej preklenovacej inštitúcie (Nuova Cassa di Risparmio di Ferrara) banke BPER, opäť za 1 €. Prostriedky z talianskeho rezolučného fondu boli použité na dodatočnú rekapitalizáciu vo výške 290 mil. €. Ďalšie problémové úvery vo výške 340 mil. € boli presunuté do fondu Atlante a do banky Credito Fondiario. Kupujúcemu boli opäť poskytnuté rôzne záruky v súvislosti s prevodom.¹⁶ K administratívnej náročnosti celého procesu prispela aj skutočnosť, že predmetné transakcie museli odobriť viaceré orgány verejnej moci, konkrétne ECB, Komisia, Banca d'Italia, IVASS (taliansky orgán dohľadu nad poisťovníctvom) a AGCM (taliansky orgán pre ochranu hospodárskej súťaže).

Na rezolučné konanie v týchto štyroch bankách tak taliansky rezolučný fond vynaložil približne 4,6 mld. €, kým veritelia (iba podriadení) zaznamenali stratu necelých 0,8 mld. € a časť z nich bola parciálne kompenzovaná. Konečná suma pre taliansky rezolučný fond sa však ešte môže zvýšiť v prípade uplatnenia záruk alebo naopak znížiť na základe mechanizmu zdieľania zisku, ktorý bol súčasťou dohody o kúpe akcií.

Rezolučné konanie v týchto štyroch bankách bolo prvým prípadom využitia nových európskych pravidiel riešenia krízových situácií v Taliansku. Náklady znášali tak investori (akcionári, podriadení veritelia), ako aj taliansky rezolučný fond financovaný z príspevkov všetkých bánk. Ostatní bankovní veritelia (okrem podriadených) sa však nemuseli podieľať na stratách. Verejné financie boli zaťažené výplatami kompenzácií retailovým podriadeným veriteľom, čo bolo motivované politickými dôvodmi.

- 6 State aid: Commission approves resolution plans for four small Italian banks Banca Marche, Banca Etruria, Carife and Carichieti. 22.11.2016. Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6139_en.htm
- 7 National Resolution Fund - Annual Report 2016. 31.3.2017. Dostupné na <https://www.bancaditalia.it/publicazioni/rendiconto-fondo-nazionale-risoluzione/2017-rendiconto-fondo-nazionale-risoluzione/index.html>
- 8 Information on Resolution of Banca Marche, Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio, Cassa di Risparmio di Chieti, and Cassa di Risparmio di Ferrara crises. Banca d'Italia. 22.11.2015. Dostupné na https://www.bancaditalia.it/media/approfondimenti/2015/info-soluzione-crisi/info-banche-en.pdf?language_id=1
- 9 Annual Report of the National Resolution Fund. 2015 Financial Year. 28.4.2016. Dostupné na http://www.bancaditalia.it/publicazioni/rendiconto-fondo-nazionale-risoluzione/2016-rendiconto-fondo-nazionale-risoluzione/Regolamento_Fondo_Nazionale_Risoluzione_en.pdf?language_id=1
- 10 State aid: Commission approves resolution plans for four small Italian banks Banca Marche, Banca Etruria, Carife and Carichieti. 22.11.2016. Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6139_en.htm
- 11 OGNIBENE, Silvia. Italy mulls 100 mln euro fund for victims of bank bond mis-selling. 13.12.2015. Dostupné na <http://www.reuters.com/article/italy-banks-idUSL8N1420IV20151213>
- 12 12. júna 2014 bola v Úradnom vestníku EÚ publikovaná BRRD, ktorá zakotvila princíp, že straty znášajú aj bankovní veritelia. Po tomto dátume tak mali všetci investori kupujúci cenné papiere bánk vedieť, že sa v prípade rezolučného alebo insolvenčného konania budú podieľať na stratách.
- 13 MERLER, Silvia. Italy's bail-in headache. 19.7.2016. Dostupné na <http://bruegel.org/2016/07/italys-bail-in-headache/>
- 14 Atlante Fund: evolution of the Italian Banking crisis. Dostupné na <http://www.bsic.it/?edmc=3946>
- 15 Closing of the deal to purchase the three Bridge Banks, new names and Senior Management Appointments. 10.5.2017. Dostupné na https://www.ubibanca.it/content/file/Closing_%20names%20and%20appointments_10052017.pdf
- 16 BPER Banca completes the acquisition of Nuova Cassa di Risparmio di Ferrara S.p.A. 30.6.2017. Dostupné na http://www.gruppobper.it/wps/wcm/connect/79d3ed0041b386a0817ea940a5227130/17.06.30+Nuova+Carife_Deal+closing_def_eng.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=79d3ed0041b386a0817ea940a5227130

- 17 State aid: Commission authorises precautionary recapitalisation of Italian bank Monte dei Paschi di Siena. 4.7.2017. Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1905_en.htm
- 18 Banca Monte dei Paschi di Siena SpA. Dostupné na <https://markets.ft.com/data/equities/tearsheet/financials?s=BMP:ML&subview=BalanceSheet>
- 19 Recapitalisation of Monte dei Paschi di Siena: state of play. 6.7.2017. Dostupné na [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/587392/IPOL_BRI\(2017\)587392_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/587392/IPOL_BRI(2017)587392_EN.pdf)
- 20 Článok 107 ods. 3 písm. b) Zmluvy o fungovaní Európskej únie: „Za zlučiteľné s vnútorným trhom možno považovať: b) pomoc na podporu vykonávania dôležitého projektu spoločného európskeho záujmu alebo na nápravu vážnej poruchy fungovania v hospodárstve členského štátu.“
- 21 Oznámenie Komisie o uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci na podporné opatrenia v prospech bánk v súvislosti s finančnou krízou od 1. augusta 2013 (Ú. v. EÚ C 216, 30.7.2013).
- 22 Solvency in the context of Article 32(4)(d). Single Rulebook Q&A. 17.4.2015. Dostupné na https://www.eba.europa.eu/single-rule-book-qa/-/qna/view/public/d/2015_1777
- 23 Precautionary recapitalisations under the Bank Recovery and Resolution Directive: conditionality and case practice. 5.7.2017. Dostupné na [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_BRI\(2017\)602084](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_BRI(2017)602084)
- 24 SANDERSON, Rachel. EU approval of Monte Paschi restructure paves way for state control. 5.7.2017. Dostupné na <https://www.ft.com/content/9a0a1d68-615e-11e7-91a7-502f7ee26895>

MONTE DEI PASCHI DI SIENA

Kým štyri banky, ktoré skončili v rezolučnom konaní v roku 2015, mali trhovú podiel na vkladoch dokopy len približne 1 %, Monte dei Paschi di Siena (ďalej len „MPS“) je jedna z najstarších bánk na svete (založená v roku 1472) a ku koncu roka 2016 bola štvrtou najväčšou talianskou bankou s trhovým podielom 7,1 %.¹⁷ Ku koncu roka 2016 mala celkové aktíva vo výške 153,18 mld. €.¹⁸

Tak ako pri iných talianskych bankách, hlavnou záťažou pre MPS boli problémové úvery, ktoré súviseli aj so zle načasovanou akvizíciou banky Antonveneta v roku 2008. MPS získala štátnu pomoc v roku 2009 vo výške 1,9 mld. € a v roku 2013 vo výške 4,1 mld. €, ktorú však v rokoch 2013 až 2015 splatila. Okrem verejných zdrojov sa jej podarilo medzi rokmi 2011 a 2015 získať dodatočný kapitál vo výške 8 mld. € zo súkromných zdrojov. Napriek tomu sa jej situácia zhoršovala a v júli 2016 skončila najhoršie zo všetkých sledovaných bánk v rámci záťažového testovania (*stress test*), ktoré vykonali Európsky orgán pre bankovníctvo (EBA) a ECB. V nepriaznivom scenári by podľa tohto záťažového testu koeficient vlastného kapitálu Tier 1 (CET 1) klesol z + 12,07 % z konca roka 2015 na -2,44 % koncom roka 2018. Po diskusiách s príslušným orgánom dohľadu, ktorým je ECB, prišlo MPS s ambicióznym plánom na získanie dodatočného kapitálu vo výške 5 mld. € a na postúpenie veľkej časti problémových úverov. Keďže sa však nepodarilo získať dostatok investorov a ECB odmietla poskytnúť viac času, MPS požiadala v decembri 2016 taliansku vládu o tzv. preventívnu rekaptalizáciu. Taliansko len pár dní predtým s týmto zámerom okamžite pripravilo špeciálny záchranný balík, na ktorý vyčlenilo 20 mld. €.¹⁹

Preventívna rekaptalizácia predstavuje špecifické opatrenie, ktoré umožňuje štátu použiť verejné prostriedky na podporu banky bez toho, aby došlo k rezolučnému konaniu. Na využitie tejto výnimky je potrebné splniť viacero podmienok uvedených v článku 32 ods. 4 písm. d) smernice BRRD. Prvou podmienkou je, že verejná finančná podpora je poskytnutá s cieľom vyhnúť sa alebo napraviť vážne narušenie hospodárstva členského štátu a zachovať finančnú stabilitu. Táto podmienka je nevyhnutná z pohľadu pravidiel štátnej pomoci.²⁰ Komisia, ktorá posudzuje súlad poskytnutej štátnej pomoci s európskym právom, opakovane potvrdila, že finančná kríza a jej následky spadajú pod túto výnimku. Pravidlá, podľa ktorých Komisia rozhoduje, sú uvedené v oznámení o bankovníctve z roku 2013.²¹ Ďalšou podmienkou je forma preventívnej rekaptalizácie, ktorá môže spočívať buď v podobe doplnenia vlastných zdrojov, alebo v nákupe kapitálových nástrojov. Iné formy, ako je napríklad nepriama rekaptalizácia v podobe prevodu aktív za vyššiu ako trhovú cenu, by v zmysle tejto podmienky nemohli byť považované za preventívnu rekaptalizáciu. Tretia podmienka vyžaduje, aby cena a ostatné podmienky rekaptalizácie nezvýhodňovali predmetnú banku, čo v praxi znamená, že rekaptalizácia by mala prebehnúť za trhovými podmienkami. Ďalším obmedzením je, že

preventívna rekaptalizácia môže byť poskytnutá iba solventným bankám. Podľa interpretácie EBA solventnou bankou v zmysle predmetného ustanovenia je banka, ktorá nezlyháva alebo sa nejaví, že v blízkom čase zlyhá – teda nenaplní podmienky článku 32 ods. 4 písm. a), b) a c) smernice BRRD.²² Preventívna rekaptalizácia musí mať preventívnu a dočasnú povahu, čo znamená, že pomoc by mala byť poskytnutá iba na limitované obdobie. Preventívna rekaptalizácia nemá slúžiť na pokrytie minulých strát (*losses that the institution has incurred*), ale na pokrytie možných budúcich strát. Z tohto dôvodu je stanovené, že preventívna rekaptalizácia sa obmedzí na pokrytie nedostatku kapitálu, ktorý vyplynul zo záťažového testovania alebo z preskúmania kvality aktív (*asset quality review – AQR*) alebo iných rovnocenných hodnotení. Smernica BRRD však stanovuje, že preventívna rekaptalizácia sa nepoužije ani na pokrytie strát, ktoré v blízkej budúcnosti pravdepodobne vzniknú (*offset losses that institution is likely to incur in the near future*). Z tohto dôvodu nedostatok kapitálu zo základného scenára záťažového testovania musí byť vykrytý súkromnými zdrojmi. Preventívna rekaptalizácia musí byť primeraná na účely nápravy vážneho narušenia hospodárstva, čo znamená, že verejná finančná podpora by mala byť poskytnutá iba v nevyhnutnej výške na doplnenie potrebného kapitálu. Záverečnou podmienkou je schválenie zo strany Komisie.²³

Podmienky na preventívnu rekaptalizáciu sú pomerne obsiahle, a preto vyjednávania s Komisiou trvali dlhé mesiace a až 4. júla 2017 Komisia schválila preventívnu rekaptalizáciu MPS v celkovej výške 8,2 mld. €. Z tejto sumy poskytne Taliansko 3,9 mld. € a akcionári a podriadení veritelia sa budú podieľať sumou 4,3 mld. €. V zmysle článku 19 už spomínaného oznámenia o bankovníctve totiž musia aspoň akcionári a podriadení veritelia znášať straty, aby sa tak znížila výška verejnej podpory. Podriadené dlhopisy budú konvertované na akcie, čím dôjde k posilneniu kapitálovej pozície. Tak ako v prípade spomínaných štyroch bánk, aj dlhopisy MPS boli z veľkej časti predávané retailovým investorom, ktorí si dostatočne neuvedomovali riziko spojené s týmito cennými papiermi. Na kompenzáciu retailových investorov, ktorých dlhopisy boli konvertované na akcie, Taliansko poskytne ďalších 1,5 mld. €. Z dostupných informácií v čase písania tohto článku však ešte nie sú známe podrobnosti o kompenzačnom mechanizme a nie je jasné, či Taliansko získa akcie v MPS iba za 3,9 mld. € priamej kapitálovej injekcie, alebo aj za kompenzáciu veriteľom v hodnote 1,5 mld. €. Taliansko by však podľa zverejnených informácií malo získať 70 % podiel na základnom imaní MPS.²⁴ Celkový príspevok z verejných financií Talianska sa tak vyšplhá na 5,4 mld. €. Okrem týchto opatrení sa MPS zbaví 26,1 mld. € problémových úverov, ktoré budú postúpené na fond Atlante II za 5,5 mld. € (21 % hrubej účtovej hodnoty), pričom prednostná tranža bude garantovaná talianskou štátnou schémou Garanzia Cartolarizzazi-

one Sofferenze (GACS), ktorá z pohľadu Komisie nepredstavuje štátnu pomoc.²⁵ Spolu s preventívnou rekapitalizáciou Komisia schválila reštrukturalizačný plán MPS na roky 2017 až 2021, ktorý má za cieľ orientovať banku na retailový sektor a na malé a stredné podniky, čo by spolu so zlepšením rizikového manažmentu a efektivity malo viesť k primeranej ziskovosti v najbližších rokoch.²⁶

Smernica BRRD umožňuje preventívnu rekapitalizáciu iba v prípade splnenia viacerých podmienok. MPS sa ocitla presne v tej situácii, ktorú smernica BRRD predvída v súvislosti s preventívnou rekapitalizáciou. Vďaka neuspokojivému výsledku záťažového testovania stratila MPS dôveru investorov. Na rozdiel od štyroch malých bánk zostala celý čas solventná a nebol teda dôvod na začatie rezolučného alebo insolvenčného konania. Neschopnosť získať dodatočný kapitál zo súkromných zdrojov však viedla k tomu, že v prípade zhoršenia ekonomickej situácie by MPS solventnou dlho nezostala. MPS bola štvrtou najväčšou bankou na domácom trhu a správy o jej možnom zlyhaní negatívne ovplyvňovali celý taliansky bankový sektor. Z týchto dôvodov Taliansko pristúpilo k preventívnej rekapitalizácii, aby sa vyhol zlyhaniu MPS v budúcnosti. Vďaka preventívnej rekapitalizácii znášali straty iba akcionári a podriadení veritelia (retailoví podriadení veritelia budú kompenzovaní z verejných zdrojov). Taliansko za poskytnuté finančné prostriedky získa 70 % akcií MPS, ktoré bude môcť v budúcnosti odpredať. Ak by reštrukturalizačný plán uspel, môže byť Taliansko z tejto transakcie dokonca ziskové.

VENETO BANCA A BANCA POPOLARE DI VICENZA

Ďalšími bankami, ktorých situáciu bolo treba riešiť, boli Veneto Banca (ďalej len „Veneto“) a Banca Popolare di Vicenza (ďalej len „Vicenza“). Každá z týchto bánk mala z pohľadu vkladov ku koncu roka 2016 trhový podiel približne 1 %. Ku koncu roka 2016 mala Veneto aktíva vo výške približne 28 mld. € a Vicenza 35 mld. eur.²⁷ Situácia v oboch bankách sa v posledných rokoch vyvíjala podobne. Veneto a Vicenza mali výrazne problémy už v roku 2015, keď nedodrжали kapitálové požiadavky a museli príslušnému orgánu dohľadu, ktorým je ECB, predložiť plán na doplnenie kapitálu. Obidve spoločnosti plánovali doplniť kapitál pomocou prvotnej verejnej ponuky akcií (IPO) v hodnote 1 mld. € pre Veneto a 1,5 mld. € pre Vicenza. Banky však nedokázali presvedčiť dostatok investorov, a preto na základe dohody celú emisiu kúpil fond Atlante, čím získal v banke Veneto 97,6 % a v banke Vicenza 99,3 % podiel na základnom imaní. Situácia sa ešte zhoršila v roku 2016, keď poklesli tržby a ďalej sa zvyšoval podiel nesplácaných úverov, čo viedlo k opätovnému porušeniu pravidiel kapitálovej primeranosti. Atlante preto doplnil vlastné zdroje o sumu 628 mil. € pre banku Veneto a o sumu 310 mil. € pre banku Vicenza na prelome rokov 2016 a 2017. Likviditnej pozícii oboch bánk napomohla štátna záruka na novoemitované dlhové cenné papiere poskytnutá vo februári

a v máji 2017 vo výške 4,9 mld. € pre banku Veneto a 5,2 mld. € pre banku Vicenza. Veneto a Vicenza predložili ECB obchodný plán, podľa ktorého malo dôjsť ku zlučeniu oboch bánk, no nakoniec k tomu nedošlo. Všetky tieto opatrenia však neboli dostatočné vzhľadom na neustále sa zhoršujúcu pozíciu, ktorá sa prejavila napríklad nárastom objemu problémových úverov za rok až o 20 % v prípade banky Veneto a o 9,3 % v prípade banky Vicenza. Z týchto dôvodov ECB 23. júna 2017 finálne skonštatovala, že obe banky zlyhávajú alebo sa javí, že v blízkej dobe zlyhajú. Rozhodnutie ECB je založené na článku 18 ods. 4 písm. a) nariadenia SRMR,²⁸ podľa ktorého sa za zlyhávajúci považuje subjekt, ktorý porušuje požiadavky na zachovanie udeleného povolenia spôsobom, ktorý by bol dôvodom na to, aby mu ECB odňala povolenie. Obe banky opakovane porušovali pravidlá kapitálovej primeranosti aj napriek opatreniam vyvinutým na odstránenie tejto situácie. Veneto a Vicenza neboli schopné získať dodatočný kapitál zo súkromných zdrojov, ktorý bol nevyhnutný na uskutočnenie plánu predloženého ECB.²⁹

Rovnako ako MPS, aj banky Veneto a Vicenza žiadali v marci 2017 o preventívnu rekapitalizáciu, ale nespĺňali stanovené podmienky. Kým MPS potrebovala dodatočný kapitál na základe negatívneho výsledku nepriaznivého scenára v záťažovom testovaní, Banky Veneto a Vicenza potrebovali kapitál na pokrytie súčasných strát, resp. strát, ktoré v blízkej budúcnosti pravdepodobne vzniknú, čo preventívna rekapitalizácia neumožňuje.³⁰

Po rozhodnutí ECB o tom, že banka zlyháva alebo sa javí, že v blízkej dobe zlyhá, posudzuje SRB, či sú naplnené zvyšné dve podmienky uvedené v článku 18 ods. 1 nariadenia SRMR na začatie rezolučného konania. SRB v prípade oboch bánk konštatovala, že druhá podmienka bola naplnená a v predmetnej situácii neexistovali žiadne alternatívne opatrenia v rámci súkromného sektora ani opatrenia dohľadu, v dôsledku ktorých by sa mohlo v primeranom čase predísť zlyhaniu týchto bánk. Rovnako by nebolo dostatočné ani odpísanie či konverzia kapitálových nástrojov v zmysle článku 21 nariadenia SRMR. Na začatie rezolučného konania je však nevyhnutné splnenie aj tretej podmienky, a to aby existoval verejný záujem na rezolúcii. Práve týmto záverečným testom verejného záujmu však neprešla ani jedna z bánk. SRB dospela k záveru, že rezolučné konanie nie je vo verejnom záujme, a to z dôvodu, že ani Veneto, ani Vicenza neposkytujú kritické funkcie a ich úpadok v konkurze nebude mať nepriaznivý dopad na finančnú stabilitu v Taliansku a rezolučné ciele budú dosiahnuté v rovnakom rozsahu, ako by to bolo pri rezolúcii.³¹ SRB dospela k tomuto záveru aj na základe toho, že za posledné roky výrazne poklesol objem vkladov aj úverov u oboch subjektov, ale ostatné talianske banky ich dokázali efektívne nahradiť.

Obe banky tak zostali ponechané na konkurz podľa národnej talianskej úpravy, ktorá však mnohých prekvapila. Okrem klasického konkurzu bánk Veneto a Vicenza tzv. dobrú časť súvahy oboch

- 25 Case SA.43390 (2016/N) - Italy - Italian securitisation scheme.10.2.2016. Dostupné na http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/262816/262816_1744018_70_2.pdf
- 26 Recapitalisation of Monte dei Paschi di Siena: state of play. 6.7.2017. Dostupné na [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/587392/IPOL_BRI\(2017\)587392_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/587392/IPOL_BRI(2017)587392_EN.pdf)
- 27 State aid: Commission approves aid for market exit of Banca Popolare di Vicenza and Veneto Banca under Italian insolvency law, involving sale of some parts to Intesa Sanpaolo. 25.6.2017. Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1791_en.htm#_ftn1
- 28 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 806/2016/EÚ z 15. júla 2014, ktorým sa stanovujú jednotné pravidlá a jednotný postup riešenia krízových situácií úverových inštitúcií a určitých investičných spoločností v rámci jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1093/2010 (Ú. v. EÚ L 225, 30.7.2014)
- 29 Decision of the Single Resolution Board in its executive session concerning the assessment of the conditions for resolution in respect of Veneto Banca S.p.A. (SRB/EES/2017/11) 23.6.2017 dostupné na: https://srb.europa.eu/sites/srb-site/files/srb-ees-2017-11_non-confidential.pdf
- Decision of the Single Resolution Board in its executive session concerning the assessment of the conditions for resolution in respect of respect of Banca Popolare di Vicenza S.p.A. (SRB/EES/2017/12) 23.6.2017 dostupné na: https://srb.europa.eu/sites/srb-site/files/srb-ees-2017-12_non-confidential.pdf
- 30 State aid: Commission approves aid for market exit of Banca Popolare di Vicenza and Veneto Banca under Italian insolvency law, involving sale of some parts to Intesa Sanpaolo. 25.6.2017. Dostupné na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1791_en.htm#_ftn1
- 31 The SRB will not take resolution action in relation to Banca Popolare di Vicenza and Veneto Banca. 23.6.2017. Dostupné na <https://srb.europa.eu/en/node/341>

- 32 Società Gestione Attività. Dostupné na <http://www.sgspa.it/la-societa-storia-della-societa/>
- 33 Intesa Sanpaolo signs contract to acquire certain assets and liabilities of Banca Popolare di Vicenza and Veneto Banca. 26.6.2017. Dostupné na <http://www.group.intesa-sanpaolo.com/scripts/sir0/si09/contentData/view/content-ref?id=CNT-05-0000004DDFB6>
- 34 State aid: Commission approves aid for market exit of Banca Popolare di Vicenza and Veneto Banca under Italian insolvency law, involving sale of some parts to Intesa Sanpaolo. 25.6.2017. Dostupné na http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1791_en.htm
- 35 BRUNSDEN, J., ARNOLD, M., a SANDRSON, R. Why Italy's €17bn bank rescue deal is making waves across Europe. 27.6.2017. Dostupné na <https://www.ft.com/content/03a1c7d0-5a61-11e7-b553-e2df1b0c3220?emailid=59537d9d34e0290004187772&segmentid=1e887e34-00a5-c328-481c-7a09b5553d9c>
- 36 SANDBU Martin. Italy cheats itself. 28.6.2017. Dostupné na <https://www.ft.com/content/84b8bd46-5b3e-11e7-b553-e2df1b0c3220?emailid=59537d9d34e0290004187772&segmentid=1e887e34-00a5-c328-481c-7a09b5553d9c>
- 37 SHALAL, Andrea. Germany's Schaeuble bemoans EU 'loophole' after Italy banks' rescue. 28.6.2017. Dostupné na <https://www.reuters.com/article/us-eurozone-banks-germany-idUSKBN19J2LT>
- 38 KOSTAKI, Irenne. Eurogroup assesses banking union rules after Italian crisis. 10.7.2017. Dostupné na <https://www.neweurope.eu/article/eurogroup-assesses-banking-union-rules-italian-crisis/>

bánk prevzala jedna z najväčších bánk v Taliansku Intesa Sanpaolo (ďalej len „Intesa“) za symbolické 1 €. Na Intesu bolo prevedených okrem iného 26,1 mld. € úverov, finančné aktíva vo výške 8,9 mld. €, daňové aktíva vo výške 1,9 mld. €, záväzky voči klientom vo výške 25,8 mld. €, prednostné dlhopisy vo výške 11,8 mld. € a nepriame vklady v objeme približne 23 mld. €. Spolu s tým Intesa získa 900 pobočiek s 9 960 zamestnancami v Taliansku a 60 pobočiek s 880 zamestnancami v zahraničí. Z prevodu sú vylúčené problémové úvery, ako aj záväzky voči akcionárom a podriadeným veriteľom bánk Veneto a Vicenza. Retailoví veritelia, ktorí držali podriadené dlhopisy, budú opäť čiastočne kompenzovaní. Problémové úvery budú presunuté do Società Gestione Attività (SGA), čo je klasická „zlá banka“ vlastnená Talianskom, založená ešte v roku 1996.³² Kľúčovým aspektom celého obchodu je však to, že transakcia je neutrálna z pohľadu ukazovateľa kapitálovej primeranosti CET 1. Intesa tak nebude potrebovať emitovať nové kapitálové nástroje ani zmeniť dividendovú politiku na získanie nového kapitálu.³³ Táto skutočnosť je možná iba vďaka štedrej pomoci zo strany Talianska, ktoré poskytne hotovostnú podporu vo výške takmer 4,8 mld. € a štátne záruky v sume 12 mld. €. Intesa poskytne financovanie na riadnu likvidáciu zvyšnej konkurznej podstaty. Záruky budú použité, ak sa v konkurze nezíska dostatočná suma na pokrytie úverov zo strany Intesy, ako aj na prípadné právne riziká, ktoré môžu Intese v tomto procese vzniknúť. Komisia štátnu pomoc schválila, keďže bola nevyhnutná na zabránenie nepriaznivým ekonomickým dopadom likvidácie bánk Veneto a Vicenza na región Benátsko. Intesa bola vybraná v otvorenom, spravodlivom a transparentnom procese a akcionári a podriadení veritelia sa podieľali na vykrytí straty, čím znížili sumu poskytnutej štátnej pomoci.³⁴

Taliansko malo viacero dôvodov na takéto riešenie. Obe banky emitovali v roku 2017 cenné papiere, ktoré boli chránené štátnou zárukou. Veľkú časť veriteľov tvorili retailoví investori, ktorí často neboli dostatočne upozornení na riziká nákupu predmetných cenných papierov. Fondo Interbancario di Tutela dei Depositi (taliansky fond ochrany vkladov) by musel žiadať dodatočné príspevky od ostatných bánk práve v čase, keď viaceré veľké talianske banky išli na trh so žiadosťou o navýšenie kapitálu. Všetky tieto skutočnosti sa tak mohli negatívne prejaviť na celkovom bankovom trhu a na finančnej stabilite v Taliansku.³⁵

Taliansko sa však mohlo rozhodnúť neposkytnúť verejnú podporu. A aj keby uhradilo svoje záväzky zo spomínaných štátnych záruk a odškodnilo retailových veriteľov, stále by išlo o nižšiu sumu a okrem toho by bol stanovený správny precedens.³⁶ Práve preto vyvolali talianske kroky značnú kritiku zo strany laickej aj odbornej verejnosti. Taliansko totiž opäť našlo spôsob, ako použiť verejné zdroje na ochranu veriteľov (okrem podriadených veriteľov) pred stratami, hoci práve tomuto mal nový systém riešenia krízových situ-

ácií zabrániť. Taliansku sa podarilo nájsť medzeru v právnych predpisoch. Na jednej strane SRB skonštatovala, že neexistuje verejný záujem na rezolučnom konaní na úrovni Talianska, no na druhej strane Komisia uznala, že existuje verejný záujem na poskytnutí štátnej pomoci na úrovni konkrétneho regiónu. Talianske riešenie naplno ukázalo diskrepanciu medzi pravidlami riešenia krízových situácií a pravidlami štátnej pomoci. Kým pri štátnej pomoci postačí, ak sa na stratách podieľajú iba akcionári a podriadení veritelia, rezolúcia spojená s príspevkom z rezolučného fondu vyžaduje, aby sa akcionári a veritelia podieľali na strate minimálne vo výške 8 % celkových pasív vrátane vlastných zdrojov, čo spravidla zasiahne omnoho širšiu skupinu veriteľov. Talianske riešenie zlyhania bánk Veneto a Vicenza tak vedie k neočakávanému záveru, že riadne insolvenčné konanie bolo pre veriteľov výhodnejšie ako rezolúcia. Výsledkom je pomerne absurdná situácia, v rámci ktorej bolo pre veriteľov lepšie, že neexistoval verejný záujem na rezolúcii na úrovni Talianska, ale existoval verejný záujem na štátnej pomoci na úrovni regiónu. Vzhľadom na to, že insolvenčné právo v EÚ nie je harmonizované a podmienky pre štátnu pomoc sú menej prísne ako podmienky poskytnutia príspevku z rezolučného fondu, je talianske riešenie síce v súlade s právnymi predpismi, ale je otázne, či je v súlade s ich zmyslom.

SÚVISIACE INICIATÍVY NA EURÓPSKEJ ÚROVNI

Vývoj v Taliansku je dôležitý pre budúcnosť bankovej únie, ako aj pre existujúce pravidlá riešenia krízových situácií. Z týchto dôvodov vznikli na európskej úrovni viaceré iniciatívy, ktoré na vývoj nielen v Taliansku reagujú a zásadným spôsobom by mohli zmeniť budúce riešenia podobných situácií.

Sprísnenie pravidiel štátnej pomoci a harmonizácia insolvenčného práva

Nemecký minister financií považuje možnosť získať lepšie podmienky pre veriteľov v insolvenčnom konaní, ako by to bolo v prípade rezolúcie, za medzeru v regulácii, ktorú je potrebné zaplatať. Z tohto dôvodu vyzval Komisiu, aby bola štátna pomoc obmedzená na minimum pri insolvenčnom konaní.³⁷ Kritika talianskeho riešenia zlyhania bánk Veneto a Vicenza však zaznieva z viacerých strán, a je preto možné, že v najbližších rokoch dôjde k zmene pravidiel štátnej pomoci v bankovom sektore v súvislosti s finančnou krízou.

Ďalšou zmenou, o ktorej sa už dlhšie uvažuje a ktorá sa stala znova aktuálnou, je aj harmonizácia insolvenčného práva pre banky. Talianske riešenie zlyhania bánk Veneto a Vicenza ukázalo, že pokiaľ je insolvenčné právo z veľkej časti ponechané na národnú úpravu, umožňuje to členským štátom nepriamo obísť niektoré základné princípy riešenia krízových situácií.³⁸

Problémové úvery

Taliansko sa dostalo do súčasnej nepriaznivej situácie zásluhou vysokého podielu problémových

úverov. V poslednom čase sa objavilo viacero iniciatív na úrovni EÚ, ktoré majú za cieľ tento problém, čo netrápi len Taliansko, aktívne riešiť.

ECB

V septembri 2016 ECB zverejnila hodnotenie praktík dohľadu a národnej legislatívy súvisiacej s problémovými úvermi. Hodnotenie vychádza z konzultácií s ôsmimi národnými orgánmi dohľadu. Okrem popisu poskytuje aj odporúčania týkajúce sa konkrétnych praktík dohľadu a zmien v legislatíve, ktoré boli v niektorých štátoch už zavedené.³⁹ Hodnotenie slúžilo aj ako podklad pre verejnú konzultáciu k návrhu usmernenia o problémových úveroch určeného bankám. Samotné usmernenie zverejnila ECB v marci 2017 a je určene významným úverovým inštitúciám (bankám). Vychádza z najlepších postupov pozorovaných pri výkone dohľadu. Od bánk sa očakáva vypracovanie realistickej stratégie na vysporiadanie sa s problémovými úvermi. Manažment v bankách by mal byť motivovaný na naplnenie tejto stratégie. ECB v zmysle princípu proporcionality bude vyžadovať viac od dohliadaných bánk, ktoré majú vysoký podiel problémových úverov.⁴⁰

EBA

V júli 2016 EBA zverejnila správu o dynamike a hnacích silách problémových úverov v európskom bankovom sektore, ktorá opisuje a hodnotí vývoj problémových úverov vo vyše 160 bankách a bankových skupinách. Správa poukazuje na prekážky rýchlejšieho odpisovania problémových úverov, kde patria najmä nedostatočne motivujúce daňové právne predpisy, príliš dlhé súdne konania, ako aj chýbajúci likvidný sekundárny trh s problémovými úvermi. EBA v správe zároveň odporúča, ako sa s týmito a ďalšími prekážkami vysporiadať.⁴¹ V januári 2017 predseda EBA Andrea Enria navrhol, ako zlepšiť situáciu s problémovými úvermi. Navrhol zriadiť správcu aktív, na ktorého sa prevedú problémové úvery v celej EÚ. Správca aktív by banke za problémové úvery zaplatil skutočnú ekonomickú hodnotu, ktorá by spravdila bola vyššia ako aktuálna tržová cena. Ak by však vo vopred určenom horizonte (napr. 3 rokov) správca aktív získal z problémových úverov menej finančných prostriedkov, ako zaplatil, musela by mu daná banka tento rozdiel uhradiť. Následne by štáty pristúpili k už spomínanej preventívnej rekapitalizácii týchto bánk. Vďaka presunu všetkých problémových úverov na jedného správcu aktív by sa uľahčilo ich následný predaj, čo by mohlo zvýšiť cenu. Táto schéma by nevedla k zdieľaniu rizík medzi štátmi, keďže rozdiel medzi cenou pri prevode a skutočne získanou sumou by vracali samotné banky a následnú preventívnu rekapitalizáciu by hradil každý štát samostatne. Verejné zdroje by však boli potrebné na zriadenie správcu aktív a na financovanie nákupu problémových úverov.⁴² Tento nápad však nezískal širšiu podporu a v júni 2017 už Enria navrhol len spoločný rámec týkajúci sa správcov aktív a prevodu problémových úverov v rámci EÚ.⁴³

Euroskupina a ECOFIN

V júli 2017 na stretnutí ministrov financií členských štátov eurozóny (Euroskupina) sa diskutovalo o problémových úveroch a došlo sa k zhode, že je nevyhnutné lepšie koordinovať prácu a priority ministrov spravodlivosti a financií na národnej aj európskej úrovni vo vzťahu k insolvenčnému konaniu.⁴⁴

V júli 2017 Rada EÚ v zložení hospodárske a finančné záležitosti (ECOFIN) schválila akčný plán na vysporiadanie sa s problémovými úvermi v EÚ. Akčný plán vychádza zo správy o problémových úveroch, ktorý pripravila podskupina výboru pre finančné služby zaoberajúca sa problémovými úvermi.⁴⁵ Cieľom akčného plánu je nielen rýchlejšie sa vysporiadať s už existujúcimi problémovými úvermi, ale aj zabrániť, aby v budúcnosti podiel problémových úverov stúpol na nebezpečne vysoké úrovne, čo sa priamo týka aj Slovenska. ECOFIN sa v akčnom pláne zaviazal pravidelne sa vracat' sa k téme problémových úverov, najbližšie po pol roku. Akčný plán vyzýva viaceré európske aj národné orgány, aby v najbližších mesiacoch a rokoch prijali konkrétne kroky na zlepšenie súčasnej situácie. Z toho za najdôležitejšie možno považovať nasledujúce požiadavky.

Komisia by mala v lete 2017 pripraviť analýzu súčasných právomocí orgánov dohľadu vo vzťahu k tvorbe opravných položiek v bankách, čo môže následne pri celkovej revízii CRR/CRD IV,⁴⁶ ktorá prebehne v najbližších rokoch, viesť k zmenám v článku 104 CRD IV. V tejto súvislosti má Komisia zvážiť pri nových úveroch aj zavedenie prudenciálnych poistiiek vo forme povinného odpočtu od vlastných zdrojov. Do konca roku 2017 by mala Komisia pripraviť návody na zakladanie národných správcov aktív, na ktorých by sa mohli previesť problémové úvery. Cieľom je dosiahnuť jednotné princípy, ktoré by boli v súlade s právnymi predpismi upravujúcimi riešenie krízových situácií a štátnu pomoc. Do leta 2018 má Komisia pripraviť návrhy na zlepšenie sekundárneho trhu s problémovými úvermi, napr. uľahčením prevodu problémových úverov na iné subjekty, ako sú banky, ako aj zjednodušením a harmonizáciou licencovania pre ostatných poskytovateľov úverov. V tejto súvislosti by mala Komisia spolu s ECB a EBA prísť do konca roku 2017 s iniciatívami na zlepšenie dostupnosti dát o problémových úveroch, ako aj o transakciách s problémovými úvermi, čo by tiež malo pomôcť rozvoju sekundárneho trhu.

EBA by mala podľa akčného plánu do leta 2018 vydať všeobecné usmernenie o riadení problémových úverov. V rovnakom termíne by mala vydať usmernenie o poskytovaní nových úverov, ich monitorovaní a internom riadení, ktoré by sa dotýkalo aj otázok transparentnosti a posudzovania schopnosti klienta splácať úver. Do konca roku 2018 by EBA mala navrhnúť rozšírenie vykazovania o kvalite aktív a problémových úverov zo strany bánk.

ECB by mala spolu s príslušnými orgánmi dohľadu pripraviť do konca roku 2018 usmernenie

39 Stocktake of national supervisory practices and legal frameworks related to NPLs. 12.9.2016. Dostupné na https://www.bankingsupervision.europa.eu/legalframework/publiccons/pdf/npl/stock_taking_en.pdf

40 Guidance to banks on non-performing loans. 20.3.2017. Dostupné na https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidance_on_npl.en.pdf

41 EBA Report on the dynamics and drivers of non-performing exposures in the EU banking sector. 22.7.2016. Dostupné na <https://www.eba.europa.eu/document/10180/1360107/EBA+Report+on+NPLs.pdf>

42 ENRIA, Andrea. The EU banking sector - risks and recovery. A single market perspective. 30.1.2017. Dostupné na https://www.esm.europa.eu/sites/default/files/2017_01_30_-_esm_risk_and_adjustment_at_eu_banks_0.pdf

43 Hovet Jason. If EU shirks bad bank, then national blueprints needed, watchdog says. 23.6.2017. Dostupné na <http://uk.reuters.com/article/uk-eu-banks-idUKKBN19E1RY>

44 Eurogroup 10/07/2017, dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/eurogroup/2017/07/10/>

45 Report of the FSC Subgroup on Non-Performing Loans. 31.5.2017. Dostupné na <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9854-2017-INIT/en/pdf>

46 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 575/2013 z 26. júna 2013 o prudenciálnych požiadavkách na úverové inštitúcie a investičné spoločnosti a o zmene nariadenia (EÚ) č. 648/2012 (Ú. v. EÚ L 176, 27. 6. 2013) a smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2013/36/EÚ z 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a prudenciálnom dohlade nad úverovými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, o zmene smernice 2002/87/ES a o zrušení smerníc 2006/48/ES a 2006/49/ES (Ú. v. EÚ L 176, 27.6.2013).

- 47 Council conclusions on Action plan to tackle non-performing loans in Europe. 11.7.2017. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/07/11-conclusions-non-performing-loans/>
- 48 Viac o rezolúcii Banco Popular Español sa môžete dočítať v článku Tomáša Gajdoša s názvom Riešenie krízovej situácie Banco Popular Español S.A. v tomto čísle časopisu Biatic.

o problémových úveroch pre menej významné banky. V tom istom termíne by mal Európsky výbor pre systémové riziká (ESRB) navrhnúť makroprudenciálne opatrenia, ktoré by zabránili opätovnému vzniku systematických problémov pri zohľadnení procyklických efektov a dopadov na finančnú stabilitu. Členské štáty by mali do konca roku 2018 pripraviť odborné zhodnotenie svojho insolvenčného konania.⁴⁷

ZÁVER

Od transpozície smernice BRRD došlo k zmene pravidiel riešenia krízových situácií bánk. Straty by mali znášať primárne akcionári a veritelia danej banky, či už v insolvenčnom alebo rezolučnom konaní. Hoci každá z troch opísaných krízových situácií sa riešila odlišne, spája ich snaha Talianska za každú cenu uchrániť pred stratou veriteľov (okrem podriadených veriteľov) poskytnutím verejných prostriedkov. Jedným z hlavných dôvodov tohto konania je skutočnosť, že veľkú časť veriteľov bánk tvoria retailoví investori, ktorí si dostatočne nevedomili rizikovosť svojej investície. Práve v tomto by sa Slovensko malo poučiť z talianskych skúseností a urobiť všetko pre to, aby bankovými veriteľmi boli

subjekty schopné primerane znášať riziko. Talianske riešenia, predovšetkým pri bankách Veneto a Vicenza, boli značne kritizované. Aj preto, že v približne rovnakom čase prebehlo rezolučné konanie Banco Popular Español v Španielsku, ktorá bola predaná za symbolické 1 € Banco Santander bez akejkoľvek verejnej podpory.⁴⁸ Obidve riešenia síce boli v súlade s právnymi predpismi, no špecifické insolvenčné konanie spolu s poskytnutím verejnej podpory so zámerom ochrany veriteľov v prípade bánk Veneto a Vicenza sa v mnohých aspektoch javí byť v protiklade s princípmi riešenia krízových situácií.

Reakciou na talianske riešenia sú nové iniciatívy presadzujúce väčšiu harmonizáciu insolvenčného práva pre banky, ako aj sprísnenie pravidiel štátnej pomoci. Hlavnou príčinou nepriaznivej situácie v Taliansku je vysoký podiel problémových úverov, ktorý sa nedarí dostatočne razantne znižovať. Na vyriešenie tohto nielen talianskeho problému sa v poslednom období objavilo viacero iniciatív zo strany ECB, EBA, Komisie a Rady EÚ, ktoré významne ovplyvnia ďalší vývoj. Vzhľadom na veľkosť talianskej ekonomiky bude mať riešenie problémových úverov zásadný vplyv na budúcnosť celej eurozóny.

Riešenie krízovej situácie Banco Popular Español S. A.

Tomáš Gajdoš, Peter Pénzeš
Národná banka Slovenska

- 1 The single resolution board adopts resolution decision for Banco Popular. 7.6.2017. Dostupné na <https://srb.europa.eu/en/node/315>
- 2 Smernica európskeho parlamentu a Rady 2014/59 EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa mení smernica Rady 82/891/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EÚ, 2012/30/EÚ a 2013/36/EÚ a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010 a (EÚ) č. 648/2012 (Ú. v. EÚ L 173/190, 12.6.2014).
- 3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 806/2014 z 15. júla 2014, ktorým sa stanovujú jednotné pravidlá a jednotný postup riešenia krízových situácií úverových inštitúcií a určitých investičných spoločností v rámci jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1093/2010 (Ú. v. EÚ L 225/1, 30.7.2014).
- 4 Čl. 32 (1) BRRD.

Finančná kríza odhalila skutočnosť, že všeobecné konkurzné konania podnikov nemusia byť vždy vhodné pre finančné inštitúcie, pretože nemusia zabezpečiť dostatočne rýchlu intervenciu, kontinuitu zásadných funkcií inštitúcií ani zachovanie finančnej stability. Východisko z tohto stavu predstavuje európsky rámec riešenia krízových situácií finančných inštitúcií, ktorý zaviedol možnosť riešenia krízovej situácie finančnej inštitúcie prostredníctvom rezolúcie. Príspevok si kladie za úlohu priblížiť čitateľom priebeh riešenia krízovej situácie banky rezolúciou na základe reálneho prípadu, ktorý sa odohral začiatkom júna tohto roku v Španielsku.

Dňa 7. júna 2017 Jednotná rezolučná rada (SRB) na svojej internetovej stránke zverejnila správu, že v tento deň previedla všetky akcie zlyhávajúcej španielskej banky Banco Popular Español S. A. (Banco Popular) na Banco Santander S. A. (Santander) za symbolickú cenu 1 €, čo znamená, že Banco Popular bude bez prerušenia a za normálnych obchodných podmienok ďalej prevádzkovať svoju činnosť ako solventný a likvidný člen skupiny Santander s okamžitou účinnosťou.¹

Správa o úspešnej záchrane zlyhávajúcej španielskej banky prostredníctvom prijatia rezolučného nástroja sa vzápätí stala dôkazom reálnej uskutočniteľnosti konceptu záchran zlyhávajúcej banky bez použitia peňazí daňových poplatníkov v zmysle nedávno prijatého európskeho rámca

pre riešenie krízových situácií, smernice BRRD² a nariadenia SRMR³. Samotná aplikácia rezolučného nástroja je možná len v prípade splnenia troch kumulatívnych podmienok stanovených BRRD. Z tohto dôvodu si aj v prípade Banco Popular vyžiadala spoluprácu štyroch autorít, ktoré sa usilovali zistiť, či:

- inštitúcia zlyháva alebo pravdepodobne zlyhá,
- vzhľadom na časové hľadisko a iné relevantné okolnosti neexistujú reálne vyhliadky, že akékoľvek alternatívne opatrenia súkromného sektora alebo opatrenia orgánu vykonávajúceho dohľad by zabránili zlyhaniu inštitúcie v primeranom časovom horizonte,
- opatrenie na riešenie krízovej situácie je nevyhnutné vo verejnom záujme.⁴